

תוכן

1.....	מבוא
2.....	1. סם הקנאביס – מאפיינים, השפעות ואופני צריכה
2.....	1.1 על סם הקנאביס, מרכיביו ומאפייניו
2.....	1.2 השפעות בריאותיות של קנאביס
4.....	2. לגליזציה של סם הקנאביס: מושגי יסוד, הדיון אודות לגליזציה וניתוח המצב החוקי בישראל לעומת מדינות אחרות
4.....	2.1 משמעות המושג "לגליזציה" וההבדל בינו לבין "אי-הפללה"
4.....	2.2 לגליזציה של סם הקנאביס- השיקולים בעד ונגד והשלכות אפשריות
4.....	נגד לגליזציה
5.....	בעד לגליזציה
6.....	השלכות אפשריות של לגליזציה של קנאביס
7.....	2.3 ההסדר החוקי העדכני באשר לצריכת קנאביס בישראל
8.....	2.3 משפט משווה: ההסדר החוקי במדינות העולם באשר לצריכת קנאביס
8.....	טיפולוגיה
9.....	ארצות הברית
9.....	פורטוגל
10.....	ספרד
10.....	הולנד
11.....	גרמניה
11.....	אורוגוואי
11.....	אנגליה
11.....	מיקומה של מדינת ישראל על הסקאלה
13.....	3. צדק חברתי ולגליזציה של סם הקנאביס: שלוש גישות
13.....	3.1 תועלתנות
15.....	3.2 ג'ון רולס: הצדק כהוגנות
17.....	3.3 ליברטריאניזם
19.....	3.4 עמדת שלוש הגישות בנוגע למדיניות הקנאביס הישראלית
22.....	4. דיון וסיכום
22.....	4.1 סם הקנאביס
22.....	4.2 הגישות המדינתיות הרווחות
23.....	4.3 גישות של צדק חברתי כלפי האיסור על סם הקנאביס
24.....	4.4 עמדות גישות הצדק השונות כלפי הגישות המדינתיות הרווחות
26.....	רשימת מקורות

מבוא

מטרתה של עבודה זו היא לבחון לעומקה את סוגיית הלגליזציה של סם הקנאביס, הן מבחינת גישות המדיניות המגוונות הננקטות על ידי מדינות שונות בעולם, ומדינת ישראל בפרט, והן מבחינת עמדתן של גישות צדק שונות כלפי הסוגיה. בהתאם לכך, שאלת המחקר של העבודה הינה: **מהן הגישות המדיניות הרווחות בעולם ביחס לסם הקנאביס, ומה תהיה עמדתן המוסרית של גישות הצדק השונות כלפי גישות אלו?**

שיטת המחקר בה אשתמש בעבודה היא ניתוח תוכן איכותי. במהלך העבודה נעבור על מסמכים ומחקרים אמפיריים שונים הקשורים לנושאים כגון סם הקנאביס, השימוש בו, המדיניות שמדינות שונות מיישמות ביחס לסם וההשלכות של המדיניות. בנוסף, אנתח שלוש גישות של פילוסופיה פוליטית וחברתית ואקבע מה כל אחת מהן תאמר על סוגיית הלגליזציה, ובהתאם מה עמדתן ביחס לגישות המדיניות הננקטות בפועל, בעולם וב ישראל.

מבנה העבודה יהיה כדלהלן: הפרק הראשון יהיה תיאורי באופיו ויספק הסבר על סם הקנאביס, מרכיביו ומאפייניו, כמו גם על ההשפעות השונות של השימוש בו כפי שמתואר במחקרים עדכניים.

הפרק השני יבחן לעומקה את סוגיית הלגליזציה של הקנאביס. ראשית, נעמוד על ההבדל בין המושגים "לגליזציה" ו"אי-הפללה" (או דה-קרימינליזציה, בלעז). לאחר מכן אפרט טיעונים שונים בעד ונגד מדיניות של לגליזציה, והשלכות אפשריות שונות של מדיניות זו. אז אפרט את המצב החוקי העדכני באשר לצריכת קנאביס במדינת ישראל. בנוסף אראה טיפולוגיה של סוגי מדיניות שונים ביחס לקנאביס, ואציב מדיניות שונות על הסקאלה בהתאם למדיניות שהן נוקטות. לבסוף אנתח את המדיניות הישראלית ואציב גם אותה על הסקאלה.

בפרק השלישי אנתח שלוש גישות של צדק חברתי – התועלתנות, גישת 'הצדק כהוגנות' של ג'ון רולס והליברטריאניזם. אציג את עיקריה של כל גישה ואבחן מה כל אחת מהן הייתה אומרת ביחס ללגליזציה של סם הקנאביס. בנוסף, אבחן מה כל גישה אומרת באופן ספציפי לגבי המדיניות הישראלית הנוכחית.

הפרק הרביעי הוא פרק הדיון והסיכום של העבודה, ובו אציג מבט נורמטיבי הכולל גם את התפתחות התפיסה שלי בנושא לאורך העבודה ודעתי האישית על הסוגיה. כמו כן, אסם את העבודה ואענה על שאלת המחקר.

1. סם הקנאביס – מאפיינים, השפעות ואופני צריכה

1.1 על סם הקנאביס, מרכיביו ומאפייניו

קנאביס, המופק מצמח הקנאביס-סאטיבה, משמש בשלוש צורות: קנאביס הרבלי – העלים המיובשים והתפרחת העליונה, שלרוב נקראים פשוט 'קנאביס'; שרף קנאביס – הפרשות סחוטות של הצמח, הידועות גם כ'חשיש'; ושמן קנאביס. קנאביס הרבלי הוא מוצר הקנאביס המשמש לעתים הקרובות ביותר בחלקים נרחבים של העולם (United Nations Office On Drugs And Crime, 2012).

הקנאביס מופק כמעט בכל מדינה בעולם, והוא הסם הבלתי חוקי המופק באופן הנרחב ביותר. כ-25 אחוזים מהתפוקה העולמית שלו מיוצרת באפריקה, 23 אחוז בצפון אמריקה ו-23 אחוזים נוספים בדרום אמריקה. בנוסף לייצור, השימוש בסם הקנאביס הוא הנפוץ ביותר בעולם מקרב כל הסמים הבלתי-חוקיים (United Nations Office On Drugs And Crime, 2012).

הרכיב הפעיל בקנאביס, THC, מצוי בכמויות קטנות בצמח הקנאביס, התפרחת העליונה ובעלים. רכיב ה-THC מגרה את קולטני הקנאבינואידים במוח, הממוקמים על שטח הנוירונים, ליצירת אפקטים פסיכו-אקטיביים. משמעותם של אפקטים אלה היא שהרכיב הפעיל THC משפיע על התהליכים המנטליים ועל התנהגות האדם, וזאת באמצעות שינוי במצב התודעה שלו (United Nations Office On Drugs And Crime, 2012).

קולטני הקנאבינואידים מפוזרים ברחבי המוח, אולם הם מצויים בריכוז גבוה במיוחד בהיפוקמפוס, במוח הקטן, בקליפת המוח הקדמית ובאמיגדלה- אזורים במוח הקשורים לתחושות הנאה, להכרה, ריכוז, זיכרון, תגמול, תפיסה וקואורדינציה מוטורית. ניסויים שבוצעו על בעלי חיים מצאו כי החשיפה ל- THC מגבירה את שחרורו של ההורמון נוראדרנלין, ויוצרים התנהגות חרדתית במכרסמים (United Nations Office On Drugs And Crime, 2012). מניסויים אלה ניתן להבין את השפעות הסם על התנהגותו של האדם.

1.2 השפעות בריאותיות של קנאביס

באשר להשפעותיו והשלכותיו של השימוש בקנאביס, האקדמיה הלאומית האמריקנית למדעים פרסמה ב-2017 דו"ח מחקרי מקיף שסיכם את המידע הקיים בנוגע להשפעות הבריאותיות והאחרות של הקנאביס (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2017).

בתחום סגולותיו הרפואיות של הקנאביס, הדו"ח מסכם כי ישנן ראיות חותכות או מהותיות לכך שהקנאביס והקנאבינואידים (המצויים בקנאביס) הם אפקטיביים לטיפול בכאב כרוני אצל מבוגרים; לטיפול בבחילות והקאות אצל מטופלים בכימותרפיה; ובטיפול בתסמינים שונים של טרשת נפוצה. נמצאו גם ראיות מתונות לכך שקנאביס או קנאבינואידים הם אפקטיביים בשיפור השינה של אנשים הסובלים מהפרעות שינה הנלוות לתסמונת דום נשימה בשינה, כאבים כרוניים, טרשת נפוצה ועוד. נמצאו גם ראיות מוגבלות (כהגדרת הדו"ח) להשפעות חיוביות של הקנאביס בטיפול בבעיות בריאותיות שונות או בהקלת התסמינים שלהן (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2017).

בנוסף, הוועדה מצאה כי אין ראיות, או שאין ראיות מספקות, לתרומה חיובית של הקנאביס במגוון מחלות (שיש רבים בציבור הסבורים כי קנאביס הוא דווקא יעיל בטיפול בהן) כגון: כל סוגי הסרטן,